IV
№ 1187/1

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДѢЛИЕТО И ДЪРЖАВНИТѢ ИМОТИ
ИНСТИТУТЪ ЗА ЗАЩИТА НА РАСТЕНИЯТА

Библиотека
Инв. № 148
1946

УПЖТВАНЕ № 53
(ЮЛИЙ 1944 ГОД.)

Следъ като прочетешъ това упжтване, предай го на приятелитѣ си, за да го прочетатъ и тѣ.

МАНОСВАНЕТО НА МАКА (АФИОНА) — ПЛЕОСПОРОЗА

Климатическитѣ и почвени условия въ Южна и Юго-Западна България благоприятствуватъ отглеждането на мака за опиумъ и семе. Въпрѣки това, културата на това растение не може да заеме тази площь, която би могла и е желателно да заеме. Причината за това положение се корени въ низкитѣ доходи, които се дължатъ не толкова на низкитѣ цени на маковото семе и на афиона, колкото на редицата причинители на болести, които нападатъ маковитѣ растения до такава степень, щото правятъ неизгодно отглеждането на мака. Нѣщо обикновено е, болеститѣ на мака да намалятъ дохода съ една четвъртъ или наполовина. При благоприятни условия, тѣзи загуби могатъ да надминатъ 75%. Твърде естествено е, че, при това положение, земедѣлцитѣ изоставятъ отглеждането на мака. Това е причината за пропадането на маковата култура въ Русенско, Шуменско, Варненско, Ихтиманско, Пловдивско, Св. Врачко и Петричко, кѫдето отглеждането на мака достигна значителенъ възходъ за кѫсо време следъ първата свѣтовна война.

УНИВЕРСИ
БИБЛИ
ПЛОВ

ОПИСАНИЕ НА БОЛЕСТЬТА:

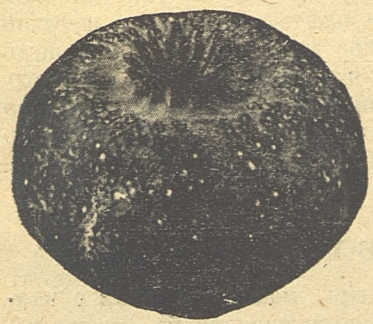

Редица плесени и нѣколко вида бактерии нападатъ маковото растение презъ време на развитието му и указватъ влияние на дохода отъ него. Между тѣхъ, първо мѣсто заема т. н. Плеоспороза. Тази плесень напада всички части на маковото растение, по които образува тъмни до черно-кафяви, даже маслинени петна, които сѫ продължовати, често доста голѣми по стъблата и коренитѣ, жгловати, отъ нѣколко квадратни милиметра до 1-2 кв. сантиметра по листата, а по кутийкитѣ биватъ по-дребни, сухи, неправилно жгловато закрѫглени, гладки или слабо вдлъбнати, често по-свѣтли въ срѣдата (вижъ фигурата). Отъ стенитѣ на кутийкитѣ, плесеньта често прониква

и къмъ вѫтрешностьта, кѫдето заразява семената, до такава степень понѣкога щото плесенясалото семе не шуми при разклащане на кутийкитѣ. Маносанитѣ растения даватъ малко афионъ и семе.

ПРИЧИНИТЕЛЬ НА БОЛЕСТЬТА.

Причинительтъ на тази тъмна мана по мака е една плесень, която е известна въ науката подъ името Плеоспора калвесценсъ (Pleospora calvescens). Тази плесень напада мака навсѣкѫде, кѫдето той се отглежда въ Европа, Азия и Африка. Тя се разнася лесно отъ една область въ друга чрезъ заразенитѣ семена.

При засѣване на заразено семе, заедно съ развитието на последното се развива и причинителя на Плеоспорозата, който може да нападне основата на младитѣ растения и да причини тѣхното загиване. По-късно, съ нарастването на растенията биватъ маносвани (напетнени) листата и стъблата. При влажни условия, по тѣзи петна се образува налепъ отъ спороносци и спори. Последнитѣ представляватъ семенцата на плесеньта. Чрезъ тѣхъ, плесеньта се разпространява много бързо и обилно изъ нивитѣ, като напетнява нови листа, стъбла и кутийки.

Следъ жетвата, когато стъблата и кутийкитѣ оставатъ разхвърляни изъ нивата, или близо къмъ нейната граница (което е нѣщо обикновено у насъ), плесеньта продължава да се развива по тѣзи остатъци и образуванитѣ отъ нея тъмни петна нарастватъ силно. Тогава, при достатъчно валежи, гѫбата образува въ кората на стъблата, коренитѣ и кутийкитѣ, многобройни много дребни, черни, кръгли тѣлца, които при узрѣване се подаватъ на повърхностьта като много дребни черни брадавички (пѫпчици). Тѣзи тѣлца представляватъ т. н. зимна (перитецийна) форма на паразита. Чрезъ нея, той презимува. При нашитѣ условия бѣ намѣрено, че тѣзи тѣлца могатъ да узрѣятъ още до есеньта на сѫщата година. При дъждъ, споритѣ излизатъ отъ тѣлцата и биватъ разпръсквани отъ дъжда и вѣтъра по току-що развилитѣ се макови растения. Така щото, първитѣ заразявания отъ тѣзи спори ставатъ още презъ есеньта. И тъй като въ остатъцитѣ отъ предишния маковъ посѣвъ се образуватъ грамадно количество спори, при благоприятни условия, каквито почти винаги има презъ есеньта и пролѣтьта (дъждове и топло време), маносването на растенията бива много силно. Една часть отъ силно нападнатитѣ растения загива още преди цъвтѣнето друга успѣва да прецъвти, но дава слаби, лошо развити или силно напетнени кутийки, отъ които не се получава много афионъ, ако въобще може да се получи, а семето бива малко, дребно или съвсемъ недоразвито (празни люспици).

СРѢДСТВА ЗА БОРБА

Получаването на добъръ доходъ отъ маковитѣ ниви е възможно при създаването на условия за получаването на здрави растения. Това може да бѫде постигнато чрезъ прилагането на следнитѣ мѣрки:

1. Веднага следъ жетвата да бѫдатъ събирани и изгаряни всички остатъци отъ маковитѣ растения (корени, стъбла и кутийки). Сѫщитѣ могатъ да бѫдатъ пренесени въ стопанския дворъ, и поставени на сухо мѣсто, отъ кѫдето да бѫдатъ вземани по-късно за гориво.

2. Никога да не се засѣва една нива съ макъ подредъ нѣколко години. Макътъ трѣбва винаги да бѫде засѣванъ на нива, на която преди това не е билъ засѣванъ макъ въ продължение на последнитѣ четири години.

3. Винаги да се засѣва здраво или обеззаразено семе. За тази цель, още при жетвата трѣбва да бѫдатъ подбирани ония кутийки, които не сѫ напетнени или поне носятъ дребни, точковидни петна. Семената отъ отбранитѣ кутйки трѣбва да бѫдатъ събрани отдѣлно, като кутийкитѣ биватъ изрѣзвани съ ножъ, а не чрезъ смачкване да се отдѣля семето. При това подбиране, да се задържатъ за семе само затворени кутийки (слѣпъ макъ) отъ чисто бѣло-цъвтящъ макъ, който е най-доходенъ.

4. Ония стопани, които не могатъ да си набавятъ здраво семе, могатъ да обеззаразятъ семето за посѣвъ. Това се постига чрезъ накисването на предназначеното семе за посѣвъ въ 0.25% формалинъ за 15 минути, или въ 0.05% сулиматъ въ продължение на единъ часъ. За тази цель, семената трѣбва да бѫдатъ поставени въ торбичка отъ рѣдко платно, съ която отначало биватъ потопявани и изваждани нѣколкократно, за да се намокрятъ добре и следъ това се оставятъ опредѣления периодъ време въ разтвора. Следъ изтичането на опредѣленото време, семената се промиватъ добре въ чиста чешмена вода и разстилятъ на провѣтриво и сѣнчесто мѣсто, за да бѫдатъ добре просушени. Просушването трѣбва да бѫде добре извършено, тъй като не напълно просушенитѣ семена може да не покълнатъ следъ засѣването имъ!

Семената могатъ да бѫдатъ обеззаразени чрезъ сухо напрашване съ препаратитѣ Тилантинъ-Церезанъ, Гермизанъ Трокенбайце, или Фузариолъ Трокенбайце. За тази цель се взема по 50-100 грама отъ избрания препаратъ за 10 килограма семе и се върти въ лотра въ продължение най-малко 10 минути, за да бѫдатъ размѣсени добре. Въ случай че семето ще бѫде смѣсвано съ пѣсъкъ или др. п. (за по-лесно засѣване), дозата отъ препарата трѣбва да бѫде съответно увеличена.

5. Следъ поникването на мака, стопанинътъ трѣбва отъ време на време да преглежда посѣва и да изкоренява и изгаря всички растения, които сѫ силно напетнени или изостанали (закържавѣли) въ развитието си. За получаването на високи доходи, стопанинътъ трѣбва да унищожава и всички растения, които иматъ морави цвѣтове, още преди разцъвтяването.

6. Особено внимание трѣбва да се обръща при обрѣзването на маковитѣ кутийки (глави) за получаването на опиумъ (афионъ). Обрѣзването трѣбва да бѫде извършено така, че да не се прерѣзватъ изцѣло стенитѣ на кутийкитѣ до вѫтрешностьта, тъй като, въ такъвъ случай, при влажно време става плесенясването на семената много лесно, както отъ причинителя на Плеоспорозата, така и отъ редъ други плесени, които нападатъ мака.

7. Въ области, кѫдето Плеоспорозата се явява ежегодно, запазването на растенията въ нивитѣ и осигуряването на дохода е възможно само чрезъ напръскването на растенията. За цельта може да бѫде употрѣбенъ 1% варь-синкамъченъ (бордолезовъ) разтворъ съ прибавка на смолисть сапунъ. Пръскането трѣбва да започне

веднага щомъ бждатъ забелязани първитѣ напетнявания, като при влажно време се пръска всѣки 20-30 дни. За запазването на кутийкитѣ е нуждно да се извърши едно пръскане веднага следъ прецъвтяването.

Александъръ Христовъ

Земедѣлци,

Болеститѣ и неприятелитѣ на земедѣлскитѣ култури намаляватъ силно вашитѣ доходи. Противъ много отъ тѣхъ науката е дала сигурни и евтини срѣдства. Съ малки усилия вие можете да се гарантирате противъ повреди отъ болести и неприятели и да увеличите доходитѣ си. Болеститѣ и неприятелитѣ по земедѣлскитѣ култури не се дължатъ на времето или на грѣшки въ обработката. Тѣ се причиняватъ отъ разни паразити, както тѣзи при човѣка и животнитѣ. Не оставяйте болеститѣ и неприятелитѣ да ви лишаватъ отъ плодоветѣ на вашия трудъ, а се отнасяйте редовно за съветъ до **Института за защитата на растенията,** който дава съвети и упжтвания безплатно.

Адресътъ на Института е:

ИНСТИТУТЪ ЗА ЗАЩИТА НА РАСТЕНИЯТА

Булевардъ „Симеонъ Князъ Търновски“ № 2 — София

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА ПЛОВДИВ

Печатница „СЕРДИКА А. Д. — Павлово — София